

DRUŠTVO POVJESNIČARA UMJETNOSTI HRVATSKE
CROATIAN SOCIETY OF ART HISTORIANS

Nagrada Društva povjesničara umjetnosti Hrvatske za 2021. godinu

Struka povjesničara umjetnosti u 2021. godini je unatoč nizu nepovoljnih vanjskih uvjeta pokazala i dokazala da su joj u fokusu kreativna ljudska dostignuća, te da joj je, kao i svim humanističkim disciplinama, zajednički interes njihovo proučavanje i društveni odnosi koji se zasnivaju na uvažavanju i toleriranju različitosti ljudske prirode.

Društvo povjesničara umjetnosti Hrvatske dodjeljuje nagrade u tri kategorije: jednu za životno djelo, godišnje nagrade za interdisciplinarnost, izložbu, knjigu, zaštitu spomenika, popularizaciju struke i nagrade izvršnim diplomskim radovima.

Nagradu Društva povjesničara umjetnosti Hrvatske za životno djelo koja tradicionalno nosi ime Radovana Ivančevića, istaknutog povjesničara umjetnosti i dugogodišnjeg predsjednika naše udruge, ove godine dodjeljujemo povjesničaru umjetnosti Igoru Zidiću — zadužio nas je visokom razinom likovnog interesa i svojim pomno formuliranim prikazima i sudovima, svojim doprinosom struci i posebnim talentom shvaćanja vizualne kulture i na tome mu zahvaljujemo.

I ove godine je bilo teško izdvojiti kolege čija su ostvarenja obilježila minulu godinu. Godišnje nagrade dodijeljene su u četiri kategorije. Ogledni primjer interdisciplinarnosti godišnja je nagrada veteranu naše struke konzervatoru Miljenku Domijanu koji je u svojoj knjizi *Armenia sacra – Hodočašće sakralnoj arhitekturi* objedinio našu i svoju struku i svoj talent za fotografiju. Hrvatski muzeji i galerije u 2021. godini javnosti su prikazali više značajnih tema, a mi izdvajamo izložbu Nataše Ivančević *Baciti istinu u lice!* koja je kritički i kompleksno prikazala Ratka Petrića kao društveno angažiranog umjetnika.

Povjerenstvo za dodjelu Nagrade Društva povjesničara umjetnosti Hrvatske za 2021. godinu

dr. sc. Sandi Bulimbašić
mr. sc. Krunoslav Kamenov
mr. sc. Đurđa Kovačić
Jasenka Mirenić Bačić
Martina Petrinović

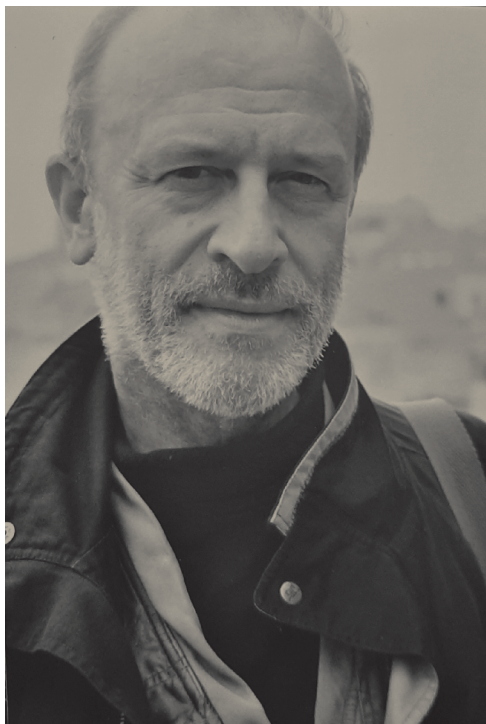
Knjiga Antonije Mlikote doprinos je istraživanju povijesti i teorije urbanizma i arhitekture 20. stoljeća i primjer je kojeg treba slijediti u obradi drugih urbanih cjelina u Hrvatskoj. U kategoriji zaštite kulturne baštine nagrada nije dodijeljena.

Naposljetku, jedna od težih zadaća prosudbene komisije bila je izabrati izvrsne diplomske radove. Mladi kolege Lucija Furač, Irena Radoslav i Lora Rajčić svojim su završim radovima uz pomoć svojih mentora na sveučilištima u Zagrebu i Rijeci pokazali da suvereno barataju stečenim znanjem i odvažno ulaze u istraživanja kulturne i umjetničke baštine te donose kompetentne stručne zaključke. Nadamo se da će svoj profesionalni razvoj nastaviti u struci, a da će bilo koji drugi put biti njihov izbor, a ne jedino rješenje. Njihovi potencijali su veliki.

Čestitamo svim kolegama!

lipanj 2022.

Nagrada Društva povjesničara umjetnosti Hrvatske za životno djelo „Radovan Ivančević“ 2021. godine

Igor Zidić

Povjesničar umjetnosti Igor Zidić (Split, 1939.) prisutan je u hrvatskoj kulturi i umjetnosti šest desetljeća. Njegova se djelatnost može bez ikakva sustezanja odrediti kao stožerna i nezaobilazna u svim navedenim dionicama. Ipak, kao povjesničar umjetnosti i likovni kritičar ostavio je najdublji trag i izvršio najveći utjecaj kako na umjetnike o kojima je pisao i čija je odabrana djela na nezaboravnim izložbama znalački izlagao, tako i na kolege i javnost koja je pomno pratila umjetnička zbivanja u Hrvatskoj. Golem utjecaj ima i na kolekcionare: oni su u njemu prepoznali znalca i stručnjaka koji im može pomoći savjetima utječući često i na formiranje i profiliranje njihovih zbirki.

Kao ravnatelj Moderne galerije u Zagrebu priredio je, nakon obnove, njezin stalni postav i na taj način odredio kanonska djela moderne i suvremene hrvatske umjetnosti u rasponu od klasicizma preko Vlaha Bukovca i Celestina Medovića do Ljube Babića, Ede Murtića, Iva Dulčića i suvremenih umjetnika. Zidić se prvim tekstovima javio 1961. godine kao student povijesti umjetnosti i komparativne književnosti. Već su njegovi rani radovi pokazali da nije riječ samo o autoru koji živi s likovnom umjetnošću nego i o majstoru riječi — stilistu sposobnom izraziti slojevitost stvarnosti, njezinu vidljivost i njezinu duhovnost. Među tim prvim radovima nije slučajno tekst o Antunu Gustavu Matošu kao likovnom kritičaru, Zidić je u njegovu rukopisu, u strukturi njegovih rečenica i oštroumnih zapažanja prepoznao prethodnika i učitelja. Zidić je naime kao likovni kritičar ujedno i pjesnik koji asocijacijama i metaforama, usporedbama i prosudbama uvijek nadilazi pozitivističku analizu i činjenično nabranje. Taj spoj likovnoga i književnog svojstven je cijeloj njegovoj generaciji koja se afirmirala u kasnim desetljećima 20. stoljeća i u kojoj je Zidić najdosljedniji i najutjecajniji predstavnik.

U autorovoj golemoj bibliografiji teško je izdvojiti najvažnija napisana djela i priređene izložbe. Ipak se u tom mnoštvu knjiga, osvrta, kritika, analiza i uvodnih tekstova mora istaknuti kako je upravo on najzaslužniji za prepoznavanje i valorizaciju Emanuela Vidovića. Putem izložbi i kataloga uočio je i razjasnio ishodišta i osobine Vidovićeve slikarstva te prepoznao njegovu suvremenost i utjecaje na mlađu generaciju. Na jednak način „aktualizirao“ je Vlaha Bukovca prepoznavši da je njegov opus temelj hrvatske moderne umjetnosti, koja se upravo preko njegovih slika iz periferne i provincijalne pozicije postupno otvarala prema suvremenim europskim likovnim zbivanjima. Nije ostao na katalogima i izložbama već se s velikim žarom i uspjehom okušao i kao tekstopisac za „umjetničko-dokumentarne“ filmove ne samo o Vidoviću nego i o drugim „velikanima“ poput Vladimira Becića. U gotovo nepreglednom nizu izložbi izdvajaju se retrospektivna predstavljanja Celestina Medovića, Jerolima Miše, Vjekoslava Paraća, Božidara Rašice, Iva Dulčića, Antuna Masle, Đure Pulitika i Ljube Ivančića. Posebno je osjetljiv za umjetnike iz rodnoga Splita, te za dubrovačke majstore. Fascinaciju tim gradom pokazao je, uz ostalo, i radom na fotomonografiji Nenada Gattina *Dubrovnik* koju je popratio brojnim legendama.

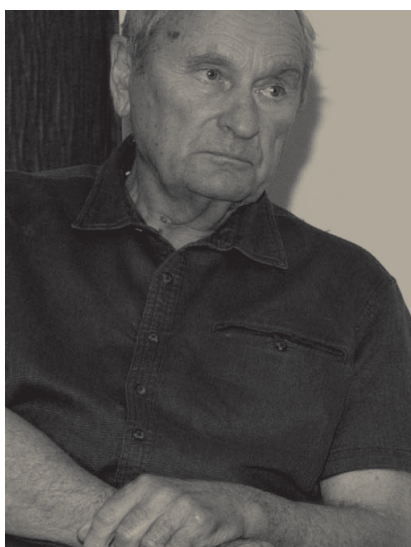
**Nagrada
Društva povjesničara
umjetnosti Hrvatske
za životno djelo
„Radovan Ivančević“
2021. godine**

Igor Zidić

Neke od svojih izložbi organizirao je i postavio u pojedinim značajnim europskim i svjetskim galerijama: u Beču (Albertina), u Trstu (Museo Revoltella), Milanu (Galleria Centro Culturale San Fedele), Seulu (Modern Art Museum), São Paulu (Museu de Arte Contemporânea), Buenos Airesu (Museo Nacional de Bellas Artes), Santiagu de Chile (Museo de Arte Contemporáneo), Madridu, Wiesbadenu, Pragu, Den Haagu i drugdje. Bio je hrvatski izbornik na Venecijanskim bijenalima (1993. i 1995.), na bijenalima u Kairu (1994.), Istanbulu (1995.) i drugdje. Važnu ulogu ima i kao promotor mladih umjetnika, ne samo u kulturnoj Galeriji Schira nego i drugdje — u Zagrebu, Dubrovniku, Splitu i Širokom Brijegu. Dugo godina priređivao je izložbe za Galeriju TDR (Adris) u Rovinju popraćene nadahnutim tekstovima o klasicima hrvatske umjetnosti kasnog 19. i 20. stoljeća. U svom dugogodišnjem radu istaknuo se ne samo kao likovni kritičar, autor brojnih izložbi i scenarist za filmove nego i kao urednik izabranih tekstova Joze Kljakovića, Koste Angeli Radovanija, Josipa Vaništa i Krune Prijatelja. Pisao je, ne slučajno, i o Ljubi Karamanu i često citirao Ljubu Babića — jer je u obojici pronašao uporište i poticaj kada misli o sudbini hrvatske umjetnosti i „izvorno našeg“ likovnog izraza.

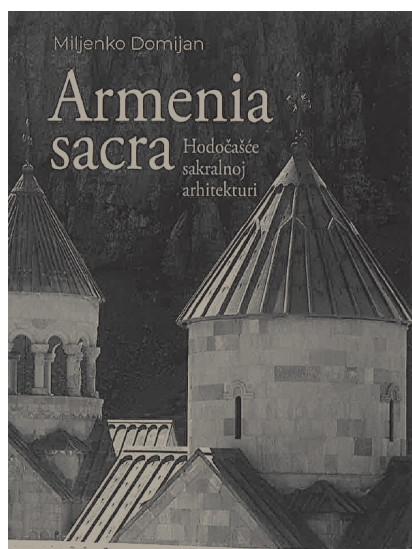
Zidićeva bibliografija zapravo zrcali hrvatsku umjetnost i ukazuje na njegovu potpunu predanost našoj disciplini. Njegovo djelovanje potvrđuje moć pisane riječi i odnjegovane estetike koju je gradio ne samo na hrvatskim autorima nego i na temeljitom poznavanju europske, u prvom redu francuske i talijanske likovne kritike i filozofske misli. Kao izravni svjedok i sudionik zbivanja u hrvatskoj umjetnosti više od pola stoljeća, Zidić je najistaknutiji tumač ne samo likovnih fenomena nego i previranja u hrvatskom društvu od Hrvatskoga proljeća do nacionalne samostalnosti. Zbog svega navedenog njegova je uloga u našoj struci amblematska i neusporedivo značajna. Svojim tekstovima, analizama i procjenama, sugestivnim javnim nastupima te priređenim izložbama, Igor Zidić postavio je mjeru u kojoj se prožima pjesnička riječ i temeljito poznavanje likovne umjetnosti u Hrvatskoj i Europi.

Godišnja nagrada Društva povjesničara umjetnosti Hrvatske za promicanje interdisciplinarnosti i vizualne kulture u 2021. godini

Miljenko Domijan *Armenia sacra* — *Hodočašće sakralnoj* *arhitekturi*

izdavač: Artresor naklada

Knjigom *Armenia sacra* — *Hodočašće sakralnoj arhitekturi* autor Miljenko Domijan, povjesničar umjetnosti i konzervator, u materijalnu je formu pretočio svoj veliki osobni i stručni interes koji ga je zaokupljao nekoliko desetljeća. Jedno stručno predavanje što ga je početkom 1970-ih o Armeniji održao talijanski arhitekt Adriano Alpago Novelo, popraćeno sugestivnim fotografijama, upalilo je u Domijanu neugasivu iskrinu zanimanja i potaknulo godine predanoga istraživanja i proučavanja relevantne literature još mnogo prije no što mu se ukazala prilika da i sam posjeti Armeniju te da stručno obiđe dvadesetak najvažnijih sakralnih kompleksa na isto toliko različitih lokacija. Građu prikupljenu proučavanjem i velik broj izuzetno kvalitetnih fotografija koje je snimio tijekom boravka u Armeniji valjalo je strukturirati i objediniti u svezak koji bi imao dvojaku zadaću: s jedne strane, „odužiti se“ svojoj dugogodišnjoj i strastvenoj preokupaciji, u pisani oblik pretočiti akumulirano znanje te ga vizualno fiksirati, a s druge strane hrvatskoj kulturnoj javnosti omogućiti da se upozna s arhitekturom nastalom na ishodištu kršćanske tradicije. S opsegom od 350 stranica, podijeljena u sedam cjelina, *Armenia sacra* — *Hodočašće sakralnoj arhitekturi* obrađuje izuzetno važan ali hrvatskoj kulturnoj javnosti slabo poznat segment graditeljske baštine. Iako teritorijalno već unutar azijskog kontinenta, armenske su crkve (najvećim dijelom građene između 5. i 17. stoljeća) bile ključne za razvoj europske sakralne arhitekture, osobito one starijih stilskih razdoblja, kao što su rano kršćanstvo i predromanika. Maštoviti tlocrti mahom centralnih građevina — šesterolisti ili osmerolisti, upisani i slobodni grčki križevi i dr. — formirani već u 5. stoljeću, prethode oblicima koji će u Europi, točnije u rimskoj i bizantskoj arhitekturi, biti prihvaćeni tek znatno kasnije.

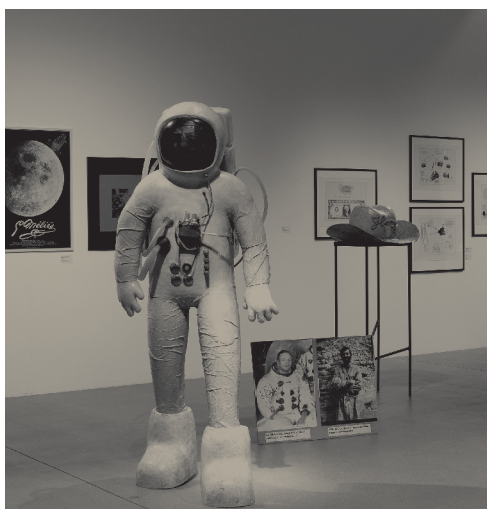
Posebna su vrijednost knjige autorove fotografije. One omogućuju uvid u krajolike bez kojih bi bilo nemoguće steći pravu sliku o armenskim sakralnim objektima, njihovoj osebnosti i okruženju, kao ni o izazovima s kojima su se morali susretati graditelji. Snimljene okom umjetnika iz rakursa povjesničara umjetnosti, fotografije nisu samo dodatak ili ilustracija teksta, one su po vrijednosti i važnosti istovrijedne s tekstom, integralni su dio ove lijepe knjige, one pružaju umjetnički doživljaj uz maksimum informacija o građevnim materijalima, teksturi i boji kamena, reljefima i kiparskim ukrasima. Stoga povezanost i cjelovitost teksta i slike u ovoj knjizi doista svjedoči o primjernoj interdisciplinarnosti.

Godišnja nagrada Društva povjesničara umjetnosti Hrvatske za izložbu u 2021. godini

Nataša Ivančević *Ratko Petrić* — *Baciti istinu u lice!*

Muzej suvremene umjetnosti Zagreb

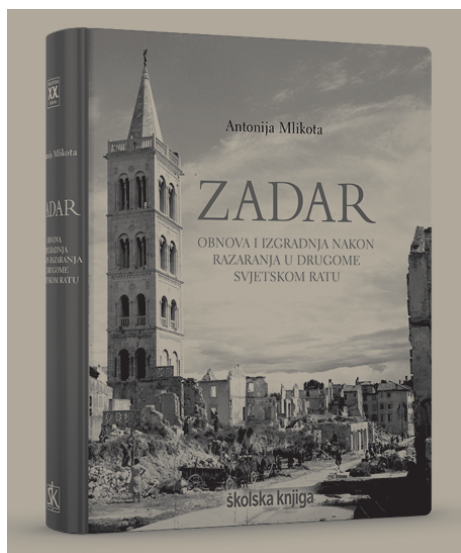

U Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu održala se od 30. ožujka do 13. lipnja 2021. retrospektivna izložba pod nazivom *Ratko Petrić – Baciti istinu u lice!*. Izložba je na stručno utemeljen i vizualno atraktivan način predstavila fascinantno opus ovog kipara predstavivši ga stručnjacima i širokoj publici kao iznimno zanimljivog i aktualnog autora. Iako je Ratko Petrić desetljećima bio prisutan na našoj sceni, njegova važnost za razvoj suvremenog kiparstva ali i hrvatskog grafičkog dizajna nije bila dovoljno naglašena i kontekstualizirana, a ova izložba značajno je pridonijela novom sagledavanju njegovog cjelokupnog stvaralaštva kao i pojedinih segmenata. Unutar obimnog, raznolikog i raznovrsnog Petrićevog stvaralaštva, Nataša Ivančević odabrala je tematske i problemske cjeline koje na najbolji način odražavaju Petrićevo majstorstvo i nevjerojatan talent u prenošenju poruka putem medija skulpture, crteža, karikature, grafike, stripa, i grafičkog dizajna.

Katalogom izložbe predstavljen je prvi integralni kritičko znanstveni presjek cjelokupnog opusa nastalog od 1965. do prerane smrti 2010. godine. Mnogi radovi priloženi u katalogu po prvi put su izloženi i tiskani — skulpture, makete, plakati i tiskovine, radovi na papiru te arhivska građa. Za potrebe izložbe autorica je okupila tim stručnjaka koji su istražili pojedine segmente Petrićeva plodna i raznovrsna opusa: Koraljka Alavanja (spomenici i javna plastika), Frano Dulibić (crtež, karikatura, strip, grafika), Lovorka Magaš Bilandžić (dizajn plakata i tiskovina), Snježana Pintarić (parkovi skulptura Ratka Petrića, Aleja skulptura na savskom nasipu). Nataša Ivančević istražila je kiparski opus Ratka Petrića, koji zauzima najveći segment njegova rada.

Sa stajališta važnosti Ratka Petrića za hrvatsku kulturu, izložba je pokazala u kolikoj mjeri je umjetnik bio inicijator brojnih fenomena važnih za našu umjetnost i kulturu — bio je jedan od osnivača Salona mladih, osnivač i član likovne grupe Biafra, osnivač i voditelj međunarodne kiparske kolonije parka skulptura u Jakovlju te parka skulptura u Zadru, autor koncepta i realizator jedinstvenog parka suvremene skulpture u Zagrebu — Aleje skulptura na savskom nasipu. Svoju društvenu ulogu Ratko Petrić smatrao je nezaobilaznim dijelom umjetničkog rada.

Godišnja nagrada Društva povjesničara umjetnosti Hrvatske za knjigu u 2021. godini

**dr.sc. Antonija
Mlikota**

*Zadar
— obnova
i izgradnja
nakon razaranja
u Drugome
svjetskom ratu*

izdavač: Školska knjiga, Zagreb

U knjizi *Zadar—obnova i izgradnja nakon razaranja u Drugome svjetskom ratu*, a koja se temelji na autoričinoj doktorskoj disertaciji iz 2013. godine, Antonija Mlikota primijenila je komparativnu metodu u fundamentalnom istraživanju izuzetno kompleksne urbanističke i arhitektonske obnove povijesne gradske jezgre Zadra nakon velikih razaranja u Drugom svjetskom ratu. Zahtjevnoj temi koja ranije nije bila sustavno istraživana pristupila je minucioznom znanstvenom akribijom i metodologijom temeljeći svoje istraživanje na kritičkom iščitavanju brojne arhivske i bibliotečne građe.

Na temelju pažljive provjere arhivskih i bibliografskih podataka, u knjizi je kronološki rekonstruirana primjena nagrađenih natječajnih urbanističkih planova i tijek dugogodišnje obnove sakralnih i izgradnja javnih i stambenih zgrada u povijesnoj jezgri Zadra. Zasebno je izrađen katalog pojedinih građevina s opsežnim navodima izvora i literature. Osnovni cilj bio je objasniti okolnosti u kojima su bili organizirani urbanistički natječaji i analiza najvažnijih regulatornih planova i arhitektonskih projekata. Precizno je povijesno argumentiran i teorijski objašnjen konačni rezultat da je tijekom obnove Zadra uspješno primijenjen amalgam između zadržavanja pravilnog antičkog uličnog rastera i teorijskih principa internacionalne moderne arhitekture. Komparativno proučavanje arhivske i bibliografske građe doprinijelo je razumijevanju kompleksnih odnosa između teorijskog promišljanja i urbanističkog djelovanja arhitekata M. Kovačevića, B. Rašice, Z. Stričića, B. Milića i arhitektonskog djelovanja Z. Požgaja, B. Milića, I. Bartolića, B. Rašice, M. Kauzlarića, J. Budaka i S. Šimatovića u dugotrajnom procesu poslijeratne obnove. Visoko inovativan doprinos hrvatskih arhitekata prepoznat je i valoriziran i u kontekstu zbivanja u europskoj arhitekturi modernizma u razdoblju od 1945. do 1967. godine.

Ova opsežna, sjajno grafički oblikovana knjiga od 827 stranica bogato je opremljena ilustracijama povijesnih planova grada, starih crno-bijelih fotografija i razglednica, natječajnih urbanističkih planova i arhitektonskih nacрта koji su otisnuti u vrhunskoj kvaliteti, a mnogi od njih se po prvi put objavljuju. Knjiga Antonije Mlikote izuzetan je doprinos istraživanju povijesti i teorije konzervacije, urbanizma i arhitekture 20. stoljeća u Hrvatskoj, namijenjena stručnoj ali i široj javnosti. Znanstveni i stručni pristup autorice komparativan je suvremenoj europskoj metodologiji istraživanja i stvaranja velikih povijesnih sinteza o urbanizmu i arhitekturi pojedinih razdoblja.

Nagrade Društva povjesničara umjetnosti Hrvatske za izvrsne diplomske radove u 2021. godini

Lucija Furač

*Filmska fotografija u Hrvatskoj:
Doprinos Tomislava Pintera
igranome filmu u 1960-ima*

Odsjek za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta
Sveučilišta u Zagrebu, mentorica dr. sc. Lovorka Magaš Bilandžić

Diplomski rad Lucije Furač posvećen je filmskoj fotografiji Tomislava Pintera, jednog od najznačajnijih hrvatskih filmskih snimatelja koji je svojim doprinosom značajno obilježio hrvatsku kinematografiju u drugoj polovini 20. stoljeća. U diplomskom radu detaljno se analizira i interpretira njegova filmska fotografija u petnaest filmova snimljenih 1960-ih, a među kojima se nalaze ključna ostvarenja onodobnoga hrvatskog i jugoslavenskog filma. Rad je nastao na temelju detaljnog uvida u Pinterov snimateljski opus i opsežnog pregledavanja teško dostupnih filmova, a rezultirao je preciznom analizom njegove fotografije koja je tipološki podijeljena po stilsko-kronološkom načelu budući da je autor tijekom 1960-ih simultano oscilirao između klasičnog i modernističkog stila. Preciznim gledanjem filmova te ekstrahiranjem i analizom preko 150 odabranih kadrova Lucija Furač je temeljito vizualno prezentirala i na primjerima ključnih filmskih ostvarenja 1960-ih elaborirala različite aspekte Pinterova pristupa filmskoj fotografiji te formalnim i stilskim rješenjima, ali i njegov odnos s redateljima i njihovim vizijama.

Irena Radoslav

*Arhitektura i urbanizam
Sv. Lovreča Pazenatičkog*

Odsjek za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta
Sveučilišta u Rijeci, mentor dr. sc. Marijan Bradanović,
komentor dr. sc. Ivan Matejčić

Irena Radoslav u svom diplomskom radu istražuje povijesni razvoj naselja Sveti Lovreč Pazenatički u Istri od najranijih tragova do 19. stoljeća. Urbanističke mijene prati kroz dosadašnja istraživanja, proširene analizom Katastra Franje I. i katastarskih elaborata. Upornošću terenskoga rada, strpljivim obilascima kuća, konoba i gospodarskih objekata te konzultacijama s kazivačima Irena Radoslav došla je do vrijednih povijesno-umjetničkih spoznaja. Primjerice, novih, na povijesnom katastru temeljenih, vrlo preciznih ubikacija crkava koje danas ne postoje. Prethodne arheološke studije kod nekih su primjera donijele posve promašene hipoteze jer nisu uzimale u obzir podatke iz Katastra Franje I. Irena Radoslav analizirala je nalaze sačuvanih povijesnih arhitektonskih struktura, poput novootkrivenih fragmenata gradskih zidina te osobito iscrpno analizira gradske zidine i kule. Glasoviti istarski grad-spomenik radom kolegice Radoslav dobio je novu povijesnoumjetničku arhitektonsko-urbanističku studiju u kojoj su objedinjeni rezultati već davnih arheoloških istraživanja i nove istraživačke spoznaje.

Lora Rajčić

Vrednovanje modernističke baštine na primjeru sklopa Zagrebačkog velesajma

Odsjek za povijest umjetnosti i Odsjek za sociologiju
Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu,
mentori dr. sc. Marko Špikić i dr. sc. Jana Vukić

Diplomski rad Lore Rajčić bavi se problemom vrednovanja modernističke arhitekture Zagrebačkog velesajma iz konzervatorske i sociološke perspektive. Lora Rajčić prezentirala je razdoblje od nastanka ideje za izgradnju novoga sklopa u Južnom (Novom) Zagrebu 1950-ih godina do našeg doba. Podjednako se bavi formalnom analizom cjeline, prikazujući neke od odabranih, u literaturi i kritici već isticanih primjera paviljonske arhitekture vrsnih hrvatskih planera i projektanata, kao i simboličkim i društvenim značenjem manifestacije u hladnoratovskom vremenu. Zagrebački velesajam se tumači unutar razdoblja najvećeg društveno-ekonomskog uspjeha, no ne kao odvojena cjelina (kako je danas slučaj u njegovu pasivnom tretiranju) već kao dio šireg koncepta socijalističke gradogradnje. Autorica prikazuje i razdoblje postupnog opadanja važnosti manifestacije, što predstavlja prijelazni stupanj prema interpretaciji današnjeg stanja i perspektiva golemog prostora unutar post-socijalističkog grada. Autorica je dotad sabrane, tumačene i prezentirane spoznaje raspravila u formi intervjua s odabranim stručnjacima raznih profesionalnih profila.

Program Društva povjesničara umjetnosti Hrvatske
financijski podupire Ministarstvo kulture i medija RH i Grad Zagreb.

Republika
Hrvatska
Ministarstvo
kulture
Republic
of Croatia
Ministry
of Culture

GRAD ZAGREB

